

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de
schimb costă fiecare ziar 20 ll.
Manuscrise nu se lua-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Mangra contra contelui Tisza.

Discurs rostit de părintele V. Mangra în camera ungară. —

Domnilor deputați! Mărturisesc dintru'n răsunet că luând cuvântul în discuția asupra răspunsului la mesaj, nu am pretenția de-a vă schimba opiniile, nici de-a vă schimba votul pentru proiectul de adresă prezentat de partidul naționalist. Ce folos ar rezulta chiar dacă aș reuși să vă conving despre dreptatea cauzei noastre, dacă n'aș putea să vă câștig și votul, — ce mi-se pare cu neputință (Sgomot. Aprobări). Imi aduc aminte de cuvintele de adevăr rostite de un membru al parlamentului englez: »De cincizeci și cinci ani de când sunt membru al Camerei, am auzit mii de discursuri; între altele multe cari mi-au schimbat opiniile și convingerile, dar nici unul care să-mi fi schimbat și schimbat votul«. E de prisos să spun că acest politician englez făcea parte din partidul guvernamental. (Ilaritate aplauze în centru. Vociferări și sgomot în dreapta. Președintele sună).

Domnilor deputați, contele Ștefan Tisza începe prelungi pe băncile guvernamentale: »Trăiască Tisza!«... în discursul său rostit în ședința de Marți a Camerei a atras atenția deputaților naționaliști observarea: »Nu e nimic mai frumos pentru un bărbat decât să-și pună în conglăsură opiniile și convingerile cu acțiunile sale.« D. contele Tisza ar fi putut să adreseze cuvintele acestea — mărturisesc, prea adevărate — cu o multă dreptate taberei al cărei șef văd în D-sa, majorității guvernamentale care ocupă aproape 3 sferturi ale acestei Camere. (Aprobări în centru). Pentru că întotdeauna a fost și e mai multă conglăsură între convingerile și acțiunile partidelor opoziționale, decât între convingerile și acțiunile partidelor guvernamentale. Fatalitatea acestor partide e că trebuie să voteze nu cum le dictează convingerea, ci votul lor e determinat de interesele guvernului, de un ordin de ordine al șefului de partid, de un gest al unui ministru...!

Dr. Alexandru Vaida: De o fluturare batistă! (Sgomot mare. Protestări în dreapta).

Voci (la justhiști): Trăiască Perczel! Trăiască urmașii eroilor batiștei! (Sgomot prelung. Deputații guvernamentali vociferează sgomotos. Președintele sună.)

Președintele: Liniște, dlor!

Voci (la guvernamentali): Trebuie chemat la ordine! (Protestări la justhiști: Să nu fie rușne că apărați un act nevrednic! Preș. sună.)

Vasile Mangra: Și acest partid a subliniat discursul contelui Tisza cu aplauze furtivoase, deși mulți, foarte mulți vor fi fost convinși despre netemeinicia teoriei sale. (Protestări în dreapta.)

Dați-mi voie, domnilor, să citez o singură pildă. Dl contele a zis în discursul său de Marți (citește): »Vă întreb, există oare în lumea întreagă un al doilea stat, în care puterea să fie în mâinile națiunii care l-a creat și care cu toate acestea să dea popoarelor de altă naționalitate drepturi și libertăți atât de largi ca Ungaria?« Și dl contele Tisza a invocat soarta ungarilor din România! Ungurii din România!

Iată cu ce argumente șubrede vrea să ne combată contele Tisza! În România nu există și nu poate să existe o chestie națională a ungarilor. Ungurii din România n'au dreptul la cereri naționale (Vociferări în dreapta), ei sânt o mână de oameni, nici 200.000, dintre cari mai bine de jumătate și azi supuși streini, veniți să se îmbogățescă din belșugul țării românești, pe care neștiința indigenă nu-l știe încă exploata; risipiți peste țara întreagă, o seamă de venetici pe cari nimic nu-i leagă de pământul care le dă hrană, nici trecut istoric, nici tradiții naționale (Sgomot). Ei în România nu văd o patrie pentru care moșii și strămoșii lor au luptat și murit, ci văd în România bogată — o afacere rentabilă! (Sgomot prelung. Strigăte furtivoase la guvernamentali: La ordine! La ordine! Președintele sună: Li iște, domnilor!)

V. Mangra: Și cu acești străini fără istorie în țara românească vrea să ne compare contele Tisza, pe noi români cari am fost element alcătuitor de stat de când există Ungaria și stăpânim pământurile pe cari ne găsim și astăzi, de 2000 de ani! Pământul acestei țări e îngrășat cu sângele strămoșilor, vărsat în nenumăratele războaie ce s'au dat pentru neatarnarea țării. Români au luptat vitejește în toate războaiele împotriva turcilor, au luptat în Boemia împotriva lui Frideric cel mare — și azi se păstrează în catedrala din Blaj drapelul ciuruit de gloanțe pe care l-a readus singurul rămas în viață dintr'un regiment românesc — și am luptat împotriva oștirilor marelui Napoleon, am luptat pe câmpiile Italiei, ne-am vărsat sângele la Königrätz și am avut parte de leu la ocuparea Bosniei. Nu e colț de pământ în țara aceasta care să nu fie îngrășat și cu sânge românesc — și contele Tisza are totuși curajul să invoce soarta Ungurilor din România. (Aprobări vii în centru. Sgomot.)

Ugron Gábor: De ce nu vorbești de 48? (Sgomot.)

V. Mangra: Aș fi amintit și de luptele din 1848, dar motive de respect pentru cei ce nu mai sânt m'au îndemnat să nu turbur pacea sufletească a eremitului dela Turin, atrăgându-i luarea aminte asupra evoluției prin care a trecut partidul independist sub șefia fiului său! (Ilaritate).

Șt. C. Pop: Asistat de Ugron! (Nouă ilaritate. Sgomot.)

Voci (la kossuthiști): Noi sântem și azi credincioși programului independist!

V. Mangra: De altminteri nu văd în

camera aceasta și mai ales în tabăra independistă nici un singur bărbat care să aibă dreptul a ne cere socoteală pentru 48. Noi am luptat atunci împotriva părinților voștri, cari au luptat pentru un ideal pe care voi de dragul stăpânirii cu toții l-ați tradat. Domnia coaliției, cu alcătuirile ei compromițătoare, v'a luat dreptul de-a mai invoca luptele din 1848!

Voci: Ați omorât și incendiat (Sgomot).

V. Mangra: Ne-am apărat vatra strămoșiască cu armele cu cari am fost atacați și cu toată patima îngrămădită în noi de veacuri de suferinți mute. (Aprobări vii în centru. Sgomot în dreapta. Președintele sună).

Dați-mi voie, domnilor, să vă îndrept luarea aminte și asupra unei alte încercări a domnului Tisza de-a deplasa chestia. Dl contele în discursul său nu pomeneste decât de români, de importanța lor, de puterea lor de rezistență. Sânt foarte măgulitoare și ispititoare laudele ce ni le aduce contele Tisza — dar nu vor putea să ne amăgiască asupra adevăratei ținte ce-o urmărește dl orator: zdrobirea solidarității dintre naționalitățile nemaghiare ale Ungariei, solidaritate creată de suferinți și prigoniri comune și proclamată în conferința dela 1895. (Sgomot.)

Voci: Și acea dta ai pus o la cale.

V. Mangra: Mărturisesc cu mândrie că eu am alergat și ostenit pentru convocarea acestui congres, eu l-am deschis și eu am condus debaterile lui cari au dus la proclamarea partidului naționalităților (Sgomot. Voci în dreapta: Partidul trădătorilor de patrie). Eu, prin urmare, nu mă voi lăsa indus în eroare prin politica de bacșișe a contelui Tisza care vrea să sdrobiască solidaritatea popoarelor nemaghiare, să poată spune lumii că nu există o chestie a naționalităților, ci numai o chestie românească, o chestie slovacă și poate o chestie sârbească, ținută la suprafață de niște agitatori! (Aprobări vii în centru. Sgomot). Noi cerem rezolvirea chestiei naționalităților și nu o împăcare, poate vremelnică, între guvern și câțiva preținși conducători ai poporului român. Iar rezolvirea acestei chestii nu se poate face decât numai cu concursul reprezentanților partidului naționalităților nemaghiare. (Sgomot. Voci; nu există!), iar acești reprezentanți sânt cei câțiva deputați cari au reușit să intre în Cameră și toți ceilalți pe cari volnicia administrației i-a împiedecat să ocupe locurile ce li se cuvin în urma încrederii alegătorilor români.

C. Burdia: Și pe noi tot români ni-au ales (Sgomot).

V. Mangra: V'au ales baionetele și sulele de mii, v'au ales prigonirea și terorizarea prin administrație, a slujbașilor: notari, primari, gornici! (Sgomot în dreapta. Voci: Ei sânt adevărații reprezentanți ai poporului!)

Telegdy: Ei sânt patrioți buni, cari sprijinesc guvernul țării!

V. Mangra: Nu invidiez guvernul pentru sprijinul unor deputați români, aleși cu mijloacele celei mai murdare corupții (Zgomot).

Förster Aurel: Și fără sprijinul lor guvernul e destul de — compromis! (Iaritate. Zgomot. Preș. sună).

Tagány S.: Sânteți cu toți trădători de patrie (Zgomot).

V. Mangra: Trădători am fi dacă noi cari vreme de 30 de ani am luptat și suferit pentru idealul poporului românesc, am trece acum, pentru un bacșiș ieftin, de partea contelui Tisza. Geszt-ul e aproape de Oradea Mare, dar Mangra e departe de Tisza! (Iaritate enormă).

V. Mangra: Domnilor deputați, un cetățean e cu atât mai credincios statului, cu cât are mai multe drepturi pe cari să le apere, pentru că apărând aceste drepturi, apără statul care i-le-a acordat. Noi, ce-am avea să apărăm în țara aceasta? Poate Vașul și Seghedinul!

Voci: D-ta n'ai fost nici în Seghedin nici în Vaș.

V. Mangra: Vă asigur, domnilor, că nu din vina mea! (Iaritate mare).

Domnilor deputați, am ținut că trebuie să-mi ridic și eu cuvântul pentru că contele Tisza a făcut apel la clerul român înalt, la conducătorii firești ai poporului român, rugându-i să se pună ei în fruntea mișcării românești de — *sinucidere națională*. (Aplauze în centru. Zgomot). Membru al acestui cler, român care își iubește biserica și neamul și țara deopotrivă, răspund la acest apel: *Niciodată!* (Aplauze furtivoase în centru). Acesta este răspunsul prelaților români la apelul unui doctrinar, lipsit de simțul realității, cum e contele Tisza! Repet domnilor: *Niciodată!* (Aplauze prelungi și îndelung repetate în centru).

Primesc proiectul de adresă prezentat de dl deputat Dr. Teodor Mihali.

Pentru conformitatea discursului cu notele stenografice și pentru traducere răspunde **Mefisto.**

Un german din Bănat către sași. Unul din foștii candidați naționaliști germani în Bănat d. Johann Röser publică un articol în *Kronstädter Zeitung* în care face mustrări sașilor pentru lipsa lor de interes față cu șvabi.

«Cum se face, zice dînsul, că sașii din Ardeal nu se interesează și nu sprijinesc mai bine partidul popular german (din Bănat), ba ne combat chiar? Știm bine că poporul săsească nu se pune în armonie cu aceste simpatii? Pe noi asta ne miră și ne indispuie. Nu vrem doar absolut nimic, decât ceace înaintașii sașilor și-au asigurat de mult și ceea ce acuma urmașii risipesc după părerea mea. Căci și în Ardeal școlile se maghiarizează din an în an tot mai mult».

În restul articolului, d. Röser motivează pentru ce partidul său va forma un partid deosebit în cameră și se va asocia partidului național căci »după naționalitate locul nostru e acolo«.

Statistica contestărilor de mandate. La curtea de Casație au fost prezentate până acuma 56 de contestări de alegeri. Între aceste sînt 37 de mandate guvernamentale, 9 kossuthiste, 6 justhiste și 3 ale partidului popular, iar una contra unui 48 ist independent. Din aceste 15 vor fi respinse pe motive de formă, nefiind depusă suma de 3000 cor. ca garanție pentru întîmpinarea cheltuelilor, cerută de lege.

Adaugăm că între aceste contestări nu se află contestările făcute la *cameră*, între care e și mandatul de Făgăraș.

Impăratul Germaniei la Viena. Din Viena ni-se anunță că aranjatorii expoziției de vîntoare fac mari pregătiri pentru primirea împăratului Wilhem, care va sosi la Viena câteva zile înainte de călătoria sa la Belle. Impăratul german va sta trei zile la Viena și în cursul acestora va vizita expoziția de mai multe ori. Se așteaptă ca în cursul verii prințul regent al Bavariei și regele Spaniei să viziteze de asemenea expoziția.

Serbările dela Ischl. Ni-se telegrafiază din Ischl că cu prilejul aniversării nașterii de 80 de ani a împăratului, toți membrii familiei domnitoare vor veni la Ischl spre a prezenta suveranului felicităriile lor. În ziua de 18 August se va da în Kursalon-ul din Ischl un mare prânz la care va participa împăratul și membrii casei domnitoare.

Manifestații Irredentiste — Din Roma se anunță că zilele acele se vor mari manifestații anti-austriace, cu prilejul unui grup de studenți italieni din Triest să asculte cursurile de vară. Studenții au mai multe căzărni, unde pretul este mai mic și primii din partea ofițerilor cu discursuri irredentiste. Înaintea muzeului, studenții au înțeles de șeful serviciului de aviație, și au făcut care a rostit un discurs violent. Săsește răspuns cu strigăte de »Evviva Triest« — *Abbasso l' Austria!* A doua zi, s-au ținut o conferință despre »Munții și văile lui«, dând prilej la noi manifestații anti-Austriei.

Discursul contelui Tisza

— Voci de presă —

»Telegraful Român«, organul românesc gr.-ort., se ocupă în numărul de frunte cu discursul contelui Tisza. »Rom.« în răspunsul său face câteva rațiuni energice și pe deplin mulțumitoare deși nu aprobăm întru toate vederile emise în acest articol, mai ales în ce privește convocarea unei *anchete* din care să facă parte achierea români și a fruntașii mireni (adică excluderea deputaților noștri naționali), — vedem în acest hotărîrea fruntașilor bisericii române gr.-ort. de-a nu se preta la experimentele politice ale contelui Tisza.

»Tel. Român« scrie:

Mărturisim, că nu am putut descoperi nimic nou în lunga vorbire a nobilului contele, în care se repelesc numai cunoscutele sale decorații făcute în chestia de naționalitate cu ocazia turneului pe care l-a întreprins prin țară de alegeri, deci se cuprind cam aceleași idei multite poate numai cu una, două.

Esența vorbirii e aceea, ca conducătorii politici ai poporului român să se folosească de poziția binevenită și de situația creată în urma alegerilor, — cari au decimat pe deputații naționaliști, — și să lăse el conducerea politicii poporului român din patrie, pentru că el nu putea pertracta și lega o înțelegere care...

Guy de Maupassant.

Un paricid.

De Const. I. Georgescu.

Advocatul adusese ca sprijin motivul nebuniei. Cum s'ar fi putut tălmăci astfel o crimă atât de ciudată?

Se găsisse, într-o dimineață, în trestile de lângă Chatou, două cadavre îmbrățișate, bărbat și nevastă, doi oameni din lumea bună, bogați, nu tocmai tineri, și căsătoriți în anul trecut, femeia fusese văduvă timp de trei ani înainte de această căsătorie.

Nu aveau dușmani de loc, nici nu fuseseră jefuiți. Se părea că omorîtorul i ar fi aruncat de pe prund, în riu, după ce li stălcise, pe rînd, cu un drug de fier.

Cercetările nu descoperise nimic. Marinarii întrebăți nu știau nici ei ceva; afacerea era cât pe aci să fie părăsită, când un tânăr tâmplar dintr'un sat vecin, anume Georges Louis, zis și burghezul, veni și se predete în mâinile justiției.

La toate întrebările, el nu răspundea decât atîta: — Pe bărbat îl cunoșteam de doi ani, pe femeie de 6 luni. Veniau adeseori pentru a-mi da

să le repar mobilile vechi, pentru că sînt cel mai îndemînat în meșteșugul meu.

Și când îl întrebau:

— Pentru ce l ai omorît?

El răspundea cu îndărătnicie:

— I am omorît pentru că am vrut să-l omor.

Nu se putu scoate altceva dela el.

Omul ăsta era, fără îndoială, un copil din floră, încredințat unei dole dela țară, și apoi părăsit. Nu avea alt nume decât Georges Louis, dar fiindcă, crescînd, se făcu foarte deștept, cu gusturi, și o gingașie înăscută, pe cari nu le aveau de loc colegii săi, fu numit: »burghezul«; și toată lumea îl z'cea așa. Era în deobște cunoscut ca cel mai bun tâmplar; știa chiar puțin să și sculpteze în lemn. Era partizan al doctrinelor comuniste și chiar nihiliste, un cititor pătimaș al romanelor de aventuri, al romanelor sângeroase, elector influent și orator destoinic în întrunirile publice ale meseriașilor sau țărănilor.

Advocatul, la judecată, îl dădă drept nebun.

Cum s'ar fi putut admite, de fapt, că acest meseriaș să și fi omorît pe cel mai bun mușterei ai săi, mușterei bogați și generoși (li recunoștea), cari îl dăduse, timp de doi ani de zile, să lucreze pentru trei mil de franci? O singură explicație era cu putință: nebunia, ideea fixă a pro-

letarului cari își varsă ura pe cel doi burghezi, ura ce o are pe toți ceilalți burghezi și aci începu să facă o analiză iscusită a acestui supra-muritor *Burghez*, dat de țărani acestui părăsit; și...

— Nu este asta o ironie, și o ironie care de a exalta încă pe acest nenorocit bărbat și nu are nici tată, nici mamă? Era un înalt republican. Ce spun eu? el aparținea din acest partid la cari incendiile sînt un mijloc și uciderea un mijloc cu totul simplu.

Aceste triste doctrine, aclamate acum în întrunirile publice, au pierdut pe acest om și mestecat în republicanism, femeii chiar, dela el a vroit sânge, sânge de burghez.

Nu el trebuie condamnat, domnilor, ci societatea în cari a trăit.

Murmure de aprobare se auziră în public și simțea încă de pe aici că procesul va fi voia ea avocatului. Procurorul nu răspundea nimic.

Atunci președintele puse acuzatul obișnuită întrebare:

— Acuzat, nu ai nimic de spus pentru apărare?

Tînărul se ridică:

Era mic de statură, cu părul de un-astruc cu ochii cenușii, limpezi și hotărîți. O vorbă ternică, neșovăitoare și sunătoare eșea din

Pentru cumpărare
de
pălării pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENC
Weismayr Ferenc
Timișoara, centru, strada Hu

că prin reducerea numărului deputaților naționaliști români la cinci, poporul român s'ar fi pronunțat în contra politicii naționaliste române. Poporul român din patrie nu poate avea altă politică, decât politica de conservare, ca popor român, deci o politică naționalistă, fie ea radicală, ori moderată. Reprezentantii săi pot fi împedecați să intre în dietă; dar aceasta nu în seamnă, că ar fi fost nimicita politica naționalistă, care va exista neîntrerupt, câtă vreme există conștiința națională la poporul român...

Chestia de naționalitate nu poate fi rezolvată nici cu amenințări, nici cu înăsprire de legi, ci cu bună înțelegere, cu voință din ambele părți, și mai ales cu depunere sinceritate, căci numai pe calea aceasta se pot înțelege sufletele și inimile. Iar această înțelegere a fost și este dorința noastră cea mai ferbinte, pe cum ea trebuie să fie și dorința tuturor oamenilor, cari au în vedere binele patriei.

Dacă pentru ajungerea la această înțelegere a sufletelor și a inimilor, contele Tisza nu vrea să înceapă negocierile cu deputații naționaliști români, atunci mijloacează, cu influența pe care o are la guvern, convocarea unei anchete, la care să fie invitați, nu numai arhierii români, ci și fruntașii mireni de al poporului nostru, în tocmal cum făcuse și guvernul coaliției, înainte de alegeți, când s'a făcut o asemenea anchetă în prezența tuturor miniștrilor, și credem, că și acum, ca atunci, arhierii noștri vor urma cu toată bunăvoința invitații ce li-se va face, și vor spune cu sinceritate și fără rezerve ce e de îndreptat și ce e de făcut, ca să se poată crea o situație mai mulțumitoare pe seama românilor din patria aceasta. Iar și până atunci, mijloacează contele Tisza, lăsați în urma influenței pe care o are la guvern, ca barem de școlile unor inspectorii de școli să fie cruțate autoritățile noastre bisericești școlare și organele lor, preoții și învățătorii, și să nu li-se ceară imposibilități chiar mai mari decât acelea, pe cari le-a trecut cu multă ușurătate contele Apponyi în legea sa școlară. Căci condiția primă a legărilor păcii, ori a armistițiului, e sistarea — focului.

Corupțiunea dela Chișineu.

Denunțurile d-lui Lázár. — Trei sute de voturi plătite. — Domnul conte a cumpărat voturi.

Ieri dimineața a fost prezentată la tribunalul din Arad o acțiune pentru abuzuri și călcări de lege săvârșite la balotajul dela

Chișineu. Nimeni nu s'a îndoit nici până astăzi că la alegerile trecute în Ungaria întreaga a ales banul, teroarea și sulița jandarmilor. Dacă judecătorii din țară s'ar ocupa cu toate aceste cazuri de volnicii și corupție, timp de mai multe luni nu s'ar putea judeca alte procese decât acestea.

Este prin urmare numai o excepție că fostul candidat justhrist dela Chișineu d. Lázár Zoárd a prezentat în numele mai multor țărani unguri din cerc o acțiune la tribunalul din Arad, în care va dovedi uriașa corupțiune cu care a învins contele Weinkheim la balotajul dela 16 Iunie pe candidatul național Octavian Goga.

Iată amănuntele ce aflăm despre acest interesant proces.

Era a fost prezentată o acțiune la tribunalul din Oradea-mare contra abuzurilor electorale dela balotajul dela Chișineu. Acțiunea e iscălită de Makay Ferencz, locuitor în comuna ungurească Simonyfalva. Se ridică acuza împotriva contelei Friedrich Wenckheim și tovarășii lui în baza art. 185, 186 și 187 din codul penal pentru delict electorale și delict săvârșite împotriva libertății alegătorilor. Procurorul este invitat să primească a reprezenta în numele ministerului public acuzele în fața tribunalului și să facă cererea către judecătorul de instrucție pentru începerea procedurii. Procurorul va hotărî zilele aceste asupra acestei cereri.

Rugarea a fost prezentată în numele dlui Makay, de avocatul Dr. Lázár Zoárd, fostul deputat justhrist al Chișineului și candidat la alegerea trecută. Se știe că domnul Lázár la alegerea întâi a obținut numărul cel mai mic de voturi din cei trei candidați domni Weinkheim, Goga și el.

Domnul Lázár a făcut următoarea declarație: — Acțiunea s'a făcut în urma balotajului dela 16 Iunie când a fost alegeți între contele Ladislaus Wenckheim și domnul Octavian Goga. Deși partidul lui Wenckheim a săvârșit ilegalități și la alegerea întâi, cu toate acestea, fiind și eu candidat, deci parte interesată, nu am făcut nici o acțiune. La alegerea a doua nu am fost interesat și am primit prin urmare cu gândul liniștit să reprezint pe clienții mei.

Am făcut acțiunea contra contelei Friedrich Wenckheim, tatăl deputatului Wenckheim László, apoi afară de el împotriva unui mare număr de funcționari publici, între ei subprefectul din Chișineu Csukay Gyula, notarul Barna Elemér no-

rare, ei fără milă. Eu meritam dragostea, ei mă asvârliră.

Viața mea, nu a fost decât o nenorocire. După ce mă lăpădară într'un mod așa de nerușinos, nu le datoram decât răsunare. Ei au săvârșit în contra mi cea mai murdară, cea mai neomenească, cea mai ticăloasă, faptă ce s'a putut săvârși vreodată contra unei ființe.

Un om înjurat lovește; un om furat își la cu sila bunurile înapoi. Un om înșelat, chinuit; un om necinstit, omoară; un om bătut omoară. Eu am fost mal furat, mal înșelat, mal chinuit, mal bătut, mal necinstit decât toți acela cărora li-se iartă crima săvârșită de mine.

M'am răsunat, am omorât. Eram în propriul meu drept. Le-am răpit viața lor fericită pentru a mă răzbuna de viața groaznică la care mă osândiseră.

Imi veți zice că sânt paricid! Imi erau oare părinții mei, acești oameni pentru care am fost o sarcină îngrozitoare, o spaimă, o pată a rușinei lor; pentru cari nașterea mea a fost o nenfericire iar viața mea o rușine gata să se răfrângă asupra-le? Au avut un copil neprevăzător și-au suprimat propriul lor copil. Cândul meu venise de-a li-se face tot ceiace imi făcuseră el mie.

Și cu toate acestea, până în ultimul moment, eram gata să-i iubesc.

Iată doi ani, vă spun sânt de când omul acela, tatăl meu, intră în casă la mine pentru prima oară. Nu bănuiam nimic. Imi dădu să-i fac două scaune. Luase, cu câteva zile mai târziu, informație despre mine dela preotul satului.

Venia adeseori, imi dădea de lucru și plătea bine. Imi devenise simpatic.

La începutul anului acestuia veni cu soția sa, mama mea. Când ea intră, tremura așa de tare că o crezui bolnavă de nervi. În urmă ceru un scaun și un pahar de apă. Nu zise nimic, privea mobilele mele cu o privire aiurită, și nu răspundea decât cu da sau nu, fără să țină socotală de cele ce i-se spuneau! După ce plecase, o crezui puțin cam șicnită.

Se întoarse peste o lună. De astădată era liniștită, stăpână pe ea. Rămăseră multă vreme în ziua cea de flecărie cu mine, și imi făcură o comandă mare. O mai revăzui încă de trei ori, fără să bănuiesc nimic, dar într'o bună zi iată că-mi vorbește de viața mea, de copilăria mea, de părinții mei. Eu îi răspunsei: »Doamnă, părinții mei au fost niște ticăloși, cari m'au parasit». Atunci ea duse mâna la inimă, și căzu jos fără conștiință. Imediat mi-se înfripă în minte: »Aceasta este mama mea!» dar mă prefăcui că nu aș fi înțeles nimic. Așteptam să văd ce va desvâlu viitorul.

La rândul mi umblai după informații. Aflai că nu erau căsătorii decât din luna Iulie trecut, că mama fusese văduvă timp de trei ani de zile. Gurile rele spuneau că ei se lubeau încă de pe când trăia primul ei bărbat, dar nu aveam nici o probă. Asta era singura mea probă, probă pe cari o ascunseseră dela început și pe cari doriau să o distrugă mai în urmă, proba eram eu.

Așteptai. Ea veni într'o seară, todeauna întovărită de tatăl meu. În ziua acela, ea părea foarte mișcată, și nu știu de ce. În urmă, în momentul când era să plece, ea imi zise: Pentru că văd că ai aerul unui băiat cinstit și muncitor, vreau să-ți fac un bine; fără îndolală te gândești

Julie n. 1910

domnul Tisza însă, care adresează această arhierilor bisericii române, — pentru ei li înțeleg, — declară de nou, în modul categoric, că nu admite nici un fel de politică pe baze naționaliste, nici chiar pentru, pentru că prin aceasta se atacă unitatea a națiunii maghiare.

dar, cum ar putea arhierii noștri să îndreptă conțința contelui Tisza și să intre în politică, dacă lor le este interzis a se organiza cu credincioșii lor, a se organiza cu ei și să stăbilit împreună cu ei dorințele și dorințele poporului român, avizat, cum bine spune contele Tisza, la prietenia poporului maghiar, înțeleg, ca și poporul maghiar la prietenia poporului român?

au făcut totdeauna în trecut Arhierii noștri în conțelegere cu ceilalți fruntași ai poporului român. Să facă acum politică fără ei? Să facă politică numai în numele lor, nu în numele poporului, care poate că nu ar accepta de a se.

deci piedeca cea mare, care stă în calea dorinței contelui Tisza, de a vedea pe noi noștri intrați în valurile politicei mili-tare, pe lângă care trebuie să mai facem pome-rită de o a doua piedecă, tot atât de mare, de care să se evite, după care am vedea contele Tisza vrea să rezolve chestia de na-ționalitate, spre mulțămirea tuturor celor intere-șate în loc de vorbe, noi am fi dorit, și chiar să se acceptă, ca contele Tisza să însire punct de conțesunione pe cari guvernul actual și ac-tivitatea parlamentară stău gata să le a-ceptă naționalității, și îndeosebi românilor, pen-tru numai așa se poate crea o bază oarecare pentru negocierilor și a înțelegerii. Se cu-șine să spună contele Tisza, cu aprobarea guvernului, că maghiarii recunosc îndreptățirea noastră de a se desvolta și cultiva liber prin mijocurile lor religioase, culturale naționale, și recunosc îndreptățirea de a și avea cul-tura și a guvernului și majoritatea parlamen-tară de acum sânt gata a aduce și pentru ei ceea ce este necesar, asigurând viitorul bisericilor și școlilor românești, și promovând cultura națio-nală română.

peșul prim de apropiere în sensul acesta tre-buie să se facă contele Tisza, ori are să-l facă contele, și numai atunci ar putea să urmeze negocierile din partea arhierilor noștri, și este, în rederea obștei românești iar investiți cu mijocurile ai păcii și ai bunel înțelegeri, și până a urma la toate ocaziunile din țara lor.

la locul acesta avem să mai facem numai negocierile, că e greșită de tot părerea contelui,

și făcu ca într'o clipă să schimbe ce lumea își facuse de el.

Vorbea mândru cu un ton declamator, dar de respicat că cele mai încete cuvinte erau din fundul sălei.

— Domnule președinte, decât să intru într'o de nebuni mai bine mă duc la spânzură și să mă mărturisesc totul!

Am omorât pe acest bărbat și pe această fe-mie, pentru că erau părinții mei.

Acuma, ascultați și judecați-mă:

O femeie născând un băiat li trimise undeva, o doică. Numai această femeie și cu bărbatul meu unde au trimis blata ființă nevinovată, și la o mizerie vecinică și la rușinea de a fi copil din flori, mal mult încă: osândit chiar moarte deoarece doica, care nu mai primise să-l lăsa să plece, cum fac multe alte doici.

Femeia care mă alăpta a fost cinstită, mal cin-tită mai femeie, mal bună mamă ca mama mea. Mă crescui.

Încă de copil mă urmăria gândul că eu pur-tam pata desonorei. Ceilalți copii m'au strigat și o zi: »copil din flori». Nici ei nu știau ce înțeleg de acest cuvânt, auzit de unul din părinții săi. Nici eu nu-i pricepeam înțelesul, dar li simții.

Acuma, aș putea zice, unul dintre cei mai inte-șanți școlari. Aș fi ajuns un om cum se cade, un om președinte, și poate un om superior, decât părinții mei n'ar fi făptuit crima de a mă osândi.

Această crimă au făptuit o contra mea. Eu am fost victima, ei au fost vinovații. Eram fără apărare.

102

141 - 1910.

(Citește). «Ce vrea Ungaria dela România? Dacă așa de puțin poate prevedea viitorul, dacă nu atât de nevoie apropierea, atunci de ce folos are că prin dușmănie? Ce folos are că prin dușmănie extirpează orice simpatie pentru România? Cine va vorbi de o opinie publică românească? Cine va vorbi de o opinie publică ungurească? S'au vorbit de o opinie publică românească? Și ce folos are că prin dușmănie extirpează orice simpatie pentru România? Au greșit aici unii? Există aici un curent antic unguresc, dacă nu e provocat de dincolo? Dacă nu poate fi de asta. Opinia publică românească pleacă din premise greșite, din premise nedrepte și tot ce se întâmplă aici este o lumină falsă, sau nu vede nimic și e posibil s'o îndupleci să vadă adevărul, când ești ca să nu vadă».

Un alt ziar unguresc din București pe care îl poartă ușora controla și al cărui redactor este Zoltán are un nume unguresc atât de încât probabil va fi ungur. Acest ziar despre ședința consiliului de administrație al stăntului Ladislau și zice următoarele: «Citește.) Árpád Várady, episcopul titular, pe baza unei scrisori a arhiepiscopului Ratișor Netzhammer, un întins raport despre chestiunile școlare și bisericești ale ungarilor din România, în care comunică societății rezultatele bisericești și naționale ale anului. S'a lucrat, pentru progresul școlărilor. Dintre bisericești vechea biserică din Barația a fost restaurată. Vicepreședintele a prezentat mai multe rapoarte favorabile, primite din România, despre situația ungarilor care s'au abătut aici. Asta s'a întâmplat nu demult.

Care e situația noastră aici în Canaan? Mă gândesc însă, oare dela 1867 încoace nu s'a urmat o evoluție politică de șicane mărunte (tyokszemre létesítés) care a împilat mereu naționalitățile. Vă întreb care nu v'ați dat silința în orice instituție să sugrumați și drepturile ce au mai rămas din vigoare, prin ordinațiuni, acte legislative și prin alte prin dispoziții administrative? Ce s'a făcut pentru înaintarea culturală, dar mai ales economică a poporului nostru, ca să fie smuls din mizeria actuală? Să poștească colegii mei să viziteze cele două comitate pramărite de contele Tisza și să vadă situația de acolo. Să poștească în ținuturi locuite de români din Bihor și Maramurăș și să citească cartea lui Bartha Miklós, despre Maramurăș: «Cazarii în nordul Ungariei» și se vor convinge că de fapt guvernele n'au făcut nimic pentru acest popor.

Un glas (din dreapta): Și acum li s'au trimis milioane!

Șt. C. Pop: A. este sănt acte filantropice, prin care nu mă ocup de ele.

Poftiți mergeți în părțile Beiușului; de unde se mândrește că ne-a dat afară. Cum ne-am dus noi la alegerile de școală? Nu i-am corupt cu alcool, ci vream să-i readucem la conștiință, vream să-i mântuim nu numai naștonei, ci și omeniei și am ajuns recordul că președintele alegerii de atunci a felicitat pe deputații de pe vremuri pentru conducerea ideală a poporului și ne-a zis: «Dor, multe alegeri am văzut, dar nicăiri n'am văzut atât de oameni treji ca aici. Da, căci i-am văzut treji la urnă, căci numai acela-și poate măsura liber voința care e treaz.

Acolo sănt malarie, carii fac rușinea Ungariei, acolo sănt boalele cari provin din hrana proastă, am e pelagra și celelalte mizerii (voci din stînga: ș-a-i).

Contele Tisza, are destulă putere, de ce nu asanază relele aceste? Sau să mergem în atât de preamăritul Maramurăș, unde dupăcum zice Bartha, dieții țărani trebuie să-și apereziua noaptea avutul contra fiarălor sălbătice, cari cu toată sălbăticia lor sănt mult mai fericele în asemănare cu mizeria în care se svîrcolește populația?

Asaneze mai întâi relele acestea și pe urmă să se mândrească și poate fi sigur că vom pleca de bunăvoie dacă își va fi împlinit vorba. Înaintea ochilor lui planează fantoma marelui monarh și caută unde ar putea găsi centrul de

gravitație. Nu se gândește că îmbunătățind soarta poporului centrul de gravitație se oferă de sine. Dacă vom fi așa de tari ca Austria, dacă vom ajunge înși-ne stăpâni, dacă se va descătușa orice forță și dacă nu ne vom perde vremea cu prgonirea agitatorilor, ci vom zdrobi fără cruțare pe falsificătorii de alimente și ceilalți răufăcători. (Sgomot în dreapta).

Förster Aurel: Are dreptate!

Șt. C. Pop: ...atunci vom câștiga încrederea tuturor și agitatorii vor dispărea de pe rotogolul pământului, fără să mai lase măcar urme. Aceasta e dorința noastră ferbinte.

În răspunsul la mesajul de tron al camerei dela 1861 se zice (citește): «Noi vrem să ne asigurăm și cultivăm viața constituțională pe baza deplinei egalități de drepturi. Vrem ca în ce privește aceste drepturi, nici religia și nici naționalitatea să nu fie o piedecă pentru a fi împărțășit în deplină măsură de ele, și vrem ca prin legi să se asigure cererile naționale ale cetățenilor noștri de altă naționalitate pe toate terenele, pe cari pot fi satisfăcute fără știrbirea integrității politice a țării și fără jertfire a independenței ei legale.»

Bărb-ți mari politici ai ungarilor au atins aceste principii pe cari le primim și noi și făgăduim că pe baza acestora vom veni aici nu numai ca frați, ci ca cei mai îndrjiți luptători ai libertății unguerești. Dar până când de acolo se vor ridica glasuri cari sănt vătămătoare pentru noi, cât timp ne vor vorbi de sus, vor întâlni numai oameni cari nu l vor asculta. Poștească și-și câștge aderenți și făgăduim că nu vom paraliza această acțiune. Vom avea ocazie să mai vorbim despre toate acestea, căci vom vorbi cât săntem aici, ca să nu se susțină despre noi ce susține contele Tisza, că ne-a nimic. Iată săntem aici, am ieșit învingători din această campanie electorală (Sgomot în dreapta), am avut mai multe voturi ca la alegerile trecute și fiecare dintre voturile primite sănt voturi de eroi.

Am ajuns vremea să nu fie rușine a vota cu candidatul național și am primit chiar voturi dela alegători unguri bastinași din ținuturi, unde niciodată n'am agitat. (Protestări. Preș. sună). Iar acum, dați-mi voie să trec și la chestia abuzurilor electorale (Zgomot). Voi avea prilej să mai vorbesc despre aceste abuzuri la interpelări, pentru că cred că trebuie să ne ocupăm serios de ele. Dacă guvernul coaliției, care atât de mult s'a plâns împotriva voiniciilor partidului liberal, s'ar fi ocupat serios cu asanarea relelor constatate, n'am fi avut parte de-o campanie electorală care ne făcea să credem că în Ungaria legile nu mai au valoare.

Ugron Gábor: Așa e! (Sgomot).

Șt. C. Pop: Contele Apponyi ar fi avut datoria să stigmatizeze în public pe toți cari s'au făcut vinovați de abuzuri și cred că în cazul acesta n'am fi fost martori ai unor alegeri cum au fost alegerile din urmă.

Și pentru mine ar fi mult mai plăcut să nu vorbesc despre aceste abuzuri (Voci în dreapta: Și pentru noi!). Mi-ar plăcea dacă n'aș avea motive să vorbesc, dar realitatea mă silește să descopăr fărădelegiile ce s'au săvârșit. (Aprobări în stînga). Nici nu mai știam cui să ne adresăm cu apelurile noastre.

Baronul Madarassy-Beck: Nu mai spune!

Ugron Gábor: Și d-ta ți-ai cumpărat mandatul (Sgomot).

Förster Aurel: Alegătorii nici nu te-au cunoscut!

Pap Zoltán: Parlamentul acesta născut în semnul alcoolului!

Förster Aurel: Dacă ți-ai fi trimis înainte fotografia, nici nu te ar fi ales (Iaritate. Sgomot).

Șt. C. Pop: Ne-am adresat dlui ministru-președinte. Am fost și eu în persoană la el, mi-a promis că va interveni, dar pe semne l-a oprit Ileszenszky. Durere, în Ungaria aceasta sănt atâtea Ileszenszky (Iaritate).

Da, d. ministru-președinte mi-a promis că va

intervenii în interesul restabilirii ordinii legale și m'am întors acasă de dreptul la prefect. Prefectul însă în toată campania electorală nu era nicăiri. Am căutat pretorii, nu erau nicăiri (Voci: Umbiau la cortești!) N'am găsit pe nimeni, decât, după multă căutare, pe d. protonotar. Protonotarul a luat la cunoștință, că am fost la d. ministru-președinte, a luat act de plângerile noastre, a promis că va face pașil de lipsă — și atât! (Sgomot).

Fără îndoială, dreptul cel mai cardinal al unui candidat e să țină adunări electorale. Avem chiar legi cari o spun, dar aceste legi au fost pervertite într'un mod miraculos. (Aprobări în stînga). Acuș se spunea că în cutare comună nu se poate admite ținerea unei adunări, fiindcă se țin adunare și în comuna vecină, acuș se spunea că nu se poate ținea fiindcă în comună e boală de vite! (Iaritate. Sgomot).

Molnár János: Rușine!

Șt. C. Pop: La alegerile de acum s'au făcut adevărate orgii. Alegătorii zăceau pe drumuri, beți fără cunoștință, în vremea celui mai mare lucru. Am adus pe tapet chestia și în congregația Aradului. Mi s'a răspuns că se vor lua măsurile necesare — și lucrurile au rămas neschimbate.

La congregația comitatului Arad am atras atențiunea administrației că am văzut zile întregi oameni beți hoinărind și pierzând vremea. Ni-s'a răspuns că se va respecta legea și față cu noi, cu alte cuvinte ni-se vor face toate piedecile cu putință.

Nu vrea să mai vorbesc aici pe larg despre mituire. Vreau însă să vă fac atenți asupra unui lucru care cere remedii imediate și energice. E amestecul jandarmilor în alegeri lucru care este fără precedent în toată lumea și care nu va duce numai la degenerarea acestui corp ci îl va face urgisit în fața poporului. (Aplauze în stînga). După lege ei nu pot fi întrebuințați decât pentru menținerea ordinii și liniștei publice.

Jandarmii nu au voie a se amesteca în politica partidelor. (Așa-i, așa-i, în stînga). Voi arăta altă dată felul cum a fost respectată legea. Vreau numai să mă opresc asupra tezei că ceia ce au făcut ei față cu așățători au făcut bine. Eu am fost ales în comitatul Aradului. (Strigăte în dreapta: Regretabil!) și nu pot trece supt tăcere asupra abuzurilor săvârșite aici. Eram deputat ales și, deși nu am așățat și nici nu mi-s'au imputat fapte atingătoare de codul penal, libertatea mea personală mia fost violată și mi-s'a spus: sic volo, sic iubeo. (Sgomot în stînga).

Szmrecsányi György: Chestia națională nu va putea fi rezolvată în felul acesta!

Șt. C. Pop: Întreb ce caută jandarmul și notarul noaptea colindând la alegători din casă în casă? Este asta permis? Întreb de ce se tem de control, dacă toate-s curate? Pentru ce nu mi-s'a permis mie ca deputat ales să mă duc la o alegere pe când slugile și rânduși dlui candidat aveau dreptul de-a merge liberi pretundenți, până și în comitatul vecin? Nici un om de încredere de al nostru nu au căpătat certificate de liber percurs. Am reclamat la d. prim-ministru care a spus că e ilegalitate, trebuie să li-se dea.

Szmrecsányi György: Dar nu a luat nici o măsură!

Șt. C. Pop: A luat.

Justh Gyula: După alegeri.

Șt. C. Pop: Am reclamat apoi la vice-comite, dar ne-a spus că subprefectul împărțește certificatele. Iar aceste din urmă a spus că nicăiri legea nu dispune asta. Ungaria e țară cu libertăți, puteți umbra pe unde poftiți, de ce să mai dăm certificate? Iar când am intrat în comune, jandarmii ne-au arestat. Oameni de seamă au fost duși între jandarmi. Așa Vasile Goldiș care înainte de alege a fost în fața casei fratelui său, în ogradă, Ioan Suciu și alții de cari ași putea numi su e de persoane. Așa au fost tratați toți pentru ca nimeni să nu-i poată controla. Sănt astea stări sănătoase? Au alegerile menirea de a dărîma tot ce școala ridică și creiază cu mare trudă în timp de patru cinc ani? (Așa-i! în stînga) Este chemarea noastră a deputaților ca

Albert Dobó, giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-tér 15. (Telefon 842). Fost právălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de clasornice și giuvaricale al lui **Husznik János** și il continuu eu. Mare deposit de clasornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc după comandă medicală.

să fim famați în toată lumea că stricăm moravurile poporului? (Sgomot).

Justh Gyula: Nici asta nu se poate îngădui și nu-i poate scuza!

Nagy Sándor: Apără-ți! (Sgomot, președintele sună).

Szmrecsányi György: Asta nu-i chestie de partid! Sânt grozavii ce povestește! Luni voi povesti și eu că s'a procedat și cu noi așa!

Președintele: Rog nu intrerupeți.

Justh Gyula: Pretutindeni a-ți făcut așa.

St. C. Pop. Domnilor, campania asta electorală a fost un trist război civil. De-o parte am văzut pușca, puterea publică și banul, de altă parte cetățenii dezarmați! (Așa-i în stânga). Pentru acela spun și eu ca contele Tisza, să luăm o hotărâre: să delegăm o comisie parlamentară care să ancheteze faptele și eu răspund pentru ele; dacă veți găsi un singur sat în care organele publice să afirme că am atârnat împotriva ungarilor sau a proprietății, atunci îmi voi trage consecințele.

Nu se poate să prezentați lucrul așa, cum au făcut-o unii. În comuna Zaránd bunăoară că nu știu cine a tăiat coada dela calul unui alegător din partidul lui Wenckheim. Lucruri de aceste se pot întâmpla ori-unde, cred că nu ne veți acuza că am ațâțat pe cineva să facă astfel de năzbâții. (Risete). Cu fața deschisă vă garantez pentru orice cuvânt; în fața taberei d-v. enorme singurul meu element de putere e că reprezint adevărul.

Știu, deci, că sânt într-o comună oameni porniți cari așteaptă clipa potrivită spre a și răzbuna. În cazul acesta 25 de oameni au fost chinuți pentru coada acela de cal. Intre alții a fost brutalizat fiul omului celui mai de frunte din comună, a fost bătut crunt și făcut măr încât a sărit în fântână de groaza caznelor. În cele din urmă a fost silit să mărturisească că a ascuns coada de cal pe câmp. L-au dus afară acolo, coada nu s'a găsit și când a venit acasă, a fugit de-a dreptul la fântână și a sărit într'însa, ca să scape de torturi — toate pentru o coadă de cal. (Risete. Mișcare). Pe urmă puteam să ne plângem, să alergăm și la Dumnezeu din cer, nu găseam drepte niciări.

Szmrecsányi György: Așa!

St. C. Pop: Cred că revolta mea e motivată, când vorbesc de aceste întâmplări. Unde s'a întâmplat să fie alegere între un justh și naționalist, unde candidatul nu a avut să lupte cu candidatul puterii oficiale, pentru ce acolo nu s'au făcut beții, amestecul jandarmilor, de ce nu s'au făcut mituri și de ce procedura electorală s'a făcut în mod ideal? În anul 1906 am luptat cu un candidat kossulhist și alegerea s'a făcut neted. Și atunci s'au făcut exagerări că s'ar fi săvârșit ilegalități și nedreptăți, dar nu s'a putut dovedi nimica. A se întrebuița puterea publică spre a se smulge cu mijloace criminale voința votului poporului și e înjosirea statului. (Așa-i în stânga: Asta e liberalism?)

Dior, voi cere dlui prim-ministru să dea seamă ce a făcut cu orfanii ai căror părinți au fost împușcați. Voi supune tribunalului d-v. cazul acela din Tulgheș, cercul Șomcutei, când un om a fost chemat de doi jandarmi în casă și »convins» cu patul puștel. Când a intrat fiu-său în casă. (Strigăte: Meargă la judecătoria!)

Szmrecsányi Gy.: Peste un an are să l închidă pe zece zile!

St. C. Pop: Fiul-său a intrat să apere pe tatăl a șapte copii și a prins pe un jandarm de braț, celalalt l-a strâpuns cu baioneta. (Mișcare.) Pe urmă l'au legat pe tatăl, l-au arestat și nu l-au liberat decât când s'a dovedit că-l nevinovată. Și atunci a spus: Mi-l'au luat pe fiu-meu, m'au chinuit pe mine, să am măcar bucuria de a vota pe partidul meu! Iată, dlor, ce însuflețire ne înconjură, ca o putere magică și care ne-a adus în parlament prin mii de sulți!

Szmrecsányi György: Dar dacă le-ar spune într-o întrunire publică, iar închide!

St. C. Pop: Știți că românii s blânzi. Vă puteți închipui că s'ar putea încălăra într-o casă doi țărani fără arme și doi jandarmi înarmați,

incât să fie nevoie de a strâpunge pe unul din țărani?

Dar se poate trece ușor peste astfel de fapte. Ziarele guvernamentale spun că părăduim vremea cu vorbe și povești. Dar eu invit partidele să-și facă datoria, să se unească spre a stărpi abuzurile și apoi dacă cineva mai face atârțare închideți-l! (Apl.) Prefer să mi-se spuie că »nu vă las să alegeți» decât să ni se zică că avem dreptul de alegere, iar când mergem la urnă, ne jucăm cu viața. (Așa-i Mișcare și sgomot, președintele sună).

Șefii opoziției au spus că în campania asta și-au ruinat nervii. Într'adevăr s'au petrecut atâtea scene emoționate, încât ni-s'a zguduit încrederea în legi. Ca avocat de douăzeci de ani am apărut mulți criminali, dar n'am văzut încă atâtea rafinări și perversitate ca la alegerile astea. S'au făcut atâtea apucături pentru eludarea legii, încât mi-am zis că acuma desigur la universitate băeții nu mai învață interpretare ideală a legilor, ci își bat capul cu apucături de aceste.

Este oare în folosul prestigiului administrației că atunci când eu vreau să mă duc în fruntea unei delegații la șeful ei, îmi răspunde că nu mă primește, iar când îl întreb: când vei fi acasă, îmi răspunde: »N'am să-ți dau lămuriri?». E acesta un procedeu demn? (Aprobări în stânga).

Caporalul de jandarmi a fost pe vremea alegerilor cel mai mare om în lume și e ciudat că acești jandarmi n'au nici număr, nici nume și nu pot fi trași la răspundere. Dacă întrebam de ceva: »Cine ești? Vină să dresăm proces-verbal în care să se spună de ce am fost arestat», îmi răspundea: »Taci din gură! Aici eu sânt stăpân!»

Szmrecsányi Gy. Așa este!

St. C. Pop: Pe vremea balotajului din cercul Chișineulul, când candidatul nostru a voit să viziteze comunele Cîntea și Zaránd, jandarmii i au spus: »Să nu îndrăznești să pui piciorul în comună, că te strâpungem!» (Sgomot. Protestări în dreapta. Voci: Rușine!). Cazul acesta l-am adus la cunoștința dlui ministru președinte pe cale telegrafică (Sgomot). Și totuși șefii acestor administrații ne învinuiesc că noi calomniăm Ungaria!

Volnicii ca cele înșirate compromit Ungaria (aprobări în stânga), pentru că dacă în țara aceasta ar stăpâni domnia legilor și dreptatea, orice am spune noi, nimeni nu ne-ar da crezământ. (Voci în stânga: Politica lui Deák! Sgomot. Și cu ungarii tratează la fel!)

Dați-mi voie, domnilor deputați, să vă pun o întrebare. Dacă chemarea președintelui de alegere e să vie într'ajutorul alegătorilor dintre cari mulți sânt analfabeți, — oare cum se poate califica procedeu, să zicem dela Vințul-de-Jos, unde adversarii au mai candidat pe un Iuliu Maniu, care nici nu există? Intre sârmanul alegător și e întrebat cu cine votează, și votul lui e respins pentru că bietul de el nu știe că a mai fost candidat un Maniu și răspunde simplu: cu Maniu. Au fost cazuri când primarul n'a voit să constate identitatea unui alegător — vecin cu el. Dacă în chipul acesta se împiedecă manifestarea voinței libere a poporului, absolutismul e mai de preferit (Aprobări în stânga. Președintele sună).

Multe am putea spune despre aceste alegeri, căci nenumărate mandate au fost contestate înaintea Curții de Casație, — durere poate înzadar. Știți cu toții cum se rezolvă petițiile, cum desbateră durează ani de zile, iar când deputatul atacat e amenințat să și piarză mandatul — renunță la el și cel care l-au contestat trebuie să plătiască 10-15.000 cor. cheltuieli de proces. Veți vedea și D-Voastră că procesele aceste vor avea viață mai lungă decât parlamentul nostru!

Dacă voim să asanăm aceste rele, trebuie să delegăm o comisie din sinul nostru care să cerceteze volnicile anunțate procedând ca cea mai mare severitate și când e vorba de opoziționali și când e vorba de guvernamentali. Pentru că, repet din nou, putem să suportăm urmările unui război sau al unei alte catastrofe, dar urmările coruperii morale a poporului constituie un rău

ce nu se mai poate lecul (aprobări în stânga).

E un rău cum nu se găsește altul mai bun? Poporul se convinge despre jandarmii cari mijloc și apărăt mituirea alegătorilor, și sânt paznicii legilor, și complicii răufăcătorilor (Aprobări în stânga). Nu temeți Dvoastră instituția și instituțiile ei de urmările acestui rău? Așa de ușor se poate trece peste acele înșelăciuni dinea zilei, de dragul unui discurs mare despre echilibrul european?

Eu, domnilor deputați, socot că pedepșirea lecuirea unor astfel de abuzuri electorale e mai mare importanță decât toate discursurile de Tisza. (Aprobări în stânga, Chemarea unei sfântă să fie să punem capăt acestui sistem de corupție electorală și să restabilim bunul obicei al Ungariei, întărind și credința poporului în legile țării. Dar dacă noi vom juca numai pe urechi, dacă vom discuta chestiunea aceasta mai mult în glumă, — vom contribui numai la corupția darea și înrădăcinarea unui sistem care duce la ruina țării întregi. (Aprobări în stânga).

Primesc proiectul de adresă prezentat de deputatul meu dl deputat Dr. Teodor Mihali.

(Fine).

Griza croată.

Banul a demisionat. — Impăratul nu primește demisia. — Dieta croată va fi dizolvată.

Fără de veste s'au ridicat norii unei crize grave asupra guvernului. E criza croată moștenire lăsată dela guvernul coaliției. Coaliția a provocat marea nemulțumire în Croația decretând în mod voit limba unguerească pentru căile ferate croate. A fost prima încercare a politicii de maghiarizare în Croația dar nu a reușit. Coaliția austro-croată a rezistat, constituția a fost suspendată timp de trei ani supt Re-noch, s'a înscenat cunoscutul proces de înaltă tradare contra sârbilor. A fost, epocă de grele lupte și prigoniri pentru croați și sârbi deopotrivă.

În sfârșit a sosit timpul unei revireme supt guvernul actual. Rauch a plecat și în fruntea trebilor din Croația a venit banul Tomasich, omul coaliției serbo-croate. S'a făcut un acord între coaliție și guvern în sensul căruia guvernul se obligă să destituie sau să mute în alte posturi pe funcționarii cari au stat în fruntea goanei contra coaliției și au cerut retragerea dispozițiilor de maghiarizare pe căile ferate.

Se vede însă că dnii Khuen și Tomasich au tras pe sfoară pe croați, întocmai cum era să tragă și pe români, dacă făceau o învoială și cum a tras pe slovaci. Căci venit la putere, banul refuză împlinirea condițiilor de împăcare. El nu vrea să înlăture pe d. Aranisky șeful departamentului justiției și pe faimosul procuror Accurti care a avut un rol atât de însemnat în procesul de înaltă tradare dela Agrani.

Deputații croați și sârbi, înoindu-și cere-urile acuma, banul a demisionat. Se speră însă că criza va putea fi rezolvată în mod pașnic.

Dieta croată va fi dizolvată.

Laibach, 19 Iulie. Se pare că guvernul unguerec e hotărât să ducă lupta contra croaților până în capăt și că vrea să profite de acest conflict ca pretext pentru sdrobi coaliția serbo-croată. Ziarele slovene de aici primesc informația că împăratul

Gulere și manșete mai frumos cură-
țește fabrica de spălat cu aburi

UNIÓ

na Kluj—Kolozsvár, Ferencz József-út 102.
Telefon Nr. 395.

Lucrările din provincă dacă trec peste 5 cor. le retrimite franco.

primi demisiunea banului Tomasich. Comitele Khuen va propune Maiestății Sale să dizolve dieta croată. Noile alegeri se vor face ca și în Ungaria sub lozinca *muncii productive* și vor fi făcute contra coaliției magaro-croate care va trebui *nimicată*.

Sedința Camerii.

— Sedința de Marți. —

Sedința de azi s'a deschis în semnul personalităților. Deputații aleși în comitetul Trencinului au adus în discuție abuzurile electorale, populari acuzând — guvernamentalii, și invers.

Momentul serios al ședinței a fost discursul rostit de Holló Lajos, unul dintre șefii justihist, care a adus în discuție probleme militare și a știut să obțină și aprobația contelui Apponyi. A cerut, firește, organizarea armatei. De altminteri s'a arătat aderent al băncii autonome și al unui universal, egal și secret.

Sedința de mâine probabil va vorbi

și se deschide la orele 10 și un sfert. La aprobarea sumarului ședinței trecute se va trece în ordinea de zi.

Henrik ia în apărare, împotriva lui Szmecsányi, administrația comitatului Trencin, care împlinse o misiune culturală în marea deșert.

Szmecsányi Gyula (kossuthist) vorbește despre probleme electorale din Bihar.

Oratorul János vorbește în chestie personală referindu-se la discursul de ieri al lui Szmecsányi, care îl atacă, spunând că a fost cel mai mare rău al lui Tisza, pentru care ar fi fost «gata să mori», — dar n'a murit ci a trecut la poartă (militare). Alacă apoi partidul popular și lăsa să intr'un singur cerc a cheltuit 80.000 coroane (Sgomot, Protestări). Înșiră mai multe cazuri de abuzuri săvârșite de agenții populari. Alacă pe Rakovszky spunând că a agitat imediat pe jandarmii (Sgomot). Încheie cu declarația adresată adresa prezintată de guvern.

Holló Lajos, unul din șefii justihist, vorbește în chestie militare. Spune că fără concesiile ungurești nu se pot cere țării sacrificii. Oratorul își bazează argumentația în mare parte pe chestia națională a nemaghiarilor. Comitetul nostru nemaghiari au o pildă vie, zice, în organizarea a dorințelor lor, văzând că prin înfrângerea statului e înfrânt în armată. Noi îl vom înfrânge pentru agitațiile împotriva statului, dar nimeni nu agită împotriva lui așa ca în armată.

Apponyi (întrerupând): Foarte adevărat!

Holló Lajos: Limitele statului ungar se întind până la limba de regiment care se fixează pe baza ostășilor. Prin urmare în armată trebuie să considerăm factori de drept constituțional de stat, au aceleași drepturi și stau pe același grad de drepturi ca și noi.

De asta ei văd în vecinătate state naționale care sunt expresia vieții lor naționale. Relația cu aceste state este în dezavantajul nostru ungar. Oratorul repetă cererea concesiilor militare. Apoi mai stăruiește asupra chestiei în sensul cunoscut al partidului justihist și cere pentru votul universal egal și secret, să fie nici una din calificativele acestora să nu vătămă interesele ungurești.

Oratorul kossuthistul Ostffy Lajos.

Oratorul se ridică la orele 2 p. m.

„Inspectorii școlari confesionali“

— Voci din afară. —

În câteva numere precedente ale »Tribunei« s'a indicat modul în care revizorul școlar resp. inspectorii școlari ar avea să-și împlinească misiunea de supraveghere sau control întru îmbunătățirea în măsură tot mai mare a învățământului nostru elementar.

Fiecare a spus câte ceva nou dovedindu-și afirmațiunile din punctul său de vedere.

Unul »Amicul școlii« a zis că revizorul școlar — în forma contemplată de conștiință — nu duce la scop, căci o singură persoană nu dispune de timpul fizic necesar spre a vizita toate școlile din dieceză într'un an de zile.

Acest adevăr nu se poate contesta, abstrăgând de la împrejurarea că pentru unul singur ar fi și de tot zdrocunător.

Acest »amic« adevărul l-a grăit și atunci când a susținut că cu misiunea inspecționării mai potrivită ar fi protopopii concernenți, cari oricum dar dispun de timp spre a putea cerceta o școală anual de 2—4 ori.

Aici observ însă, că vorba fiind de adevăratul control sau inspecție, ideea s'ar putea realiza fără curburile didactice numai în cazul, dacă protopopul-inspector școlar — abandonând revizoriile școlare din cauza insuportabilelor jefite materiale — ar dispune și de o cultură și pregătire pedagogică specială: după procedura indicată adineori de d. E. P. într'un număr al acestui prețuit ziar.

Cine iarăși va trage la îndoială că o școală se cercetează nu numai pentru ca să se ridice diurna, ci pentruca cel chemat să se convingă despre munca învățătorului arătându-se numaidecât și săderile metodice și de disciplină; de sine înțeles: cu bunăvoință și între patru ochi!

Iar ca să faci ispravă trebuie să fii competent în cauză, cum spune și d. I. Groșoreanu în numărul 136.

Luând în considerare, că nu toți protopopii pot ajunge — din cauza împrejurărilor — la o cultură specifică ca Dr. I. Stroe, caz unic amintit de d. E. P. — iar pregătire specială, dacă e vorba de un control efectiv — se cere necondiționat — ideea salvatoare este cea lansată de d. I. Groșoreanu, ca adică: revizor școlar să-și albească tract pe unul dintre învățătorii mai destoinici aparținători tractului.

La aceasta eu aș mai adăuga: acolo unde protopopiatul e cam extins, spre pildă Halmagul, Buteniul, etc. să se numească 2 revizori, căci spelele tot nu-s mai multe și afară de aceea, respectivii comisari, fiind învățători în activitate, prin vizitare nu ar pierde atâta timp cu școlile lor, ceea ce ar fi și în interesul comunei lor proprii, care-i plătește.

În forma aceasta lucrul e foarte realizabil și dacă e realizabil ar fi să mai vorbim numai despre control și examen.

Aceasta mi-se impune s'o fac cu atât mai vădit cu cât domnii reflecțanți de până aci nu l-au făcut, deși acestea două momente au un fel de nex al corelativității.

Așa unui bărbat de școală zic: controlul, — în decursul anului, — și examenul sunt termomentul muncii și abilității învățătorului.

Alții susțin părerea că acolo unde se face control anual regulat, nu e a se face și la examen prin protopopul-inspector și comisarii didactici îndatinate!

Aceștia mai zic, că în atare caz, examenul trebuie să fie o sărbătoare publică, dar fără comisari și control, fiindcă despre hărnicia, munca și metoda învățătorului s'a convins deja în decursul prelegerilor de peste an cel mai chemat om de specialitate: revizorul școlar — tractual, care este învățător în activitate.

Dacă analizăm bine aceste două păreri, vom afla că mai corectă se pare părerea celor din urmă.

Nici eu nu sunt de părerea, să se caseze examenele, dar sunt de părerea, că dacă odată controlul se face de revizor și eventual de protopop la timpul cerut, — învățătorul să nu mai fie și carat, la examenul final din nou cu control fără rost.

Transformarea examenelor de azi — presupunând controlul — în o sărbătoare publică — să

nu o socotească nimenea exagerată — e la loc cu atât mai vădit cu cât, în cele mai multe state culte ale Europei examenele școlare, finale sânt absolut desființate.

Dănuirea examenelor în forma de azi presupunând controlul, e incorectă și din motivul că ingerându-se în examinare și alți străini, fie chiar competenți — și elevii neștiind rezolvi mai grabnic întrebare, de față fiind părinții pruncilor și alții, ca tot atâția nespecialiști — suferă cinstea și autoritatea învățătorului, fără care iarăși adevărat progres nu se poate închipui.

De altă parte, prin transformarea examenelor în forma contemplată și motivată — se mai cruță și spelele — cari încă trag mult în cumpană — anume prin aceea, că cu spelele avute cu conducătorii de examene de până aci, s'ar plăti revizorul tractual.

În fine, un lucru să se știe! Dacă examenele vor rămâni și pe mai departe în forma lor de azi: ca protopop-inspector și comisari consistoriali, va se zică și cu control la examen — n'are senz revizorul școlar și iarăși dacă avem revizorul școlar n'are senz examenul și comisariatul la examene.

Care e mai bună?

De sigur — ultima!

Am spus aceste câteva cuvinte cu sinceritate și gândul curat de a contribui după putință la înaintarea învățământului nostru.

Socodor.

I. Crișianu.

Victimile luptei pentru pâine.

O catastrofă s'gduitoare preocupă toată opinia publică din Pesta. E vorba de familia unui biet funcționar al statului, servitor la poșta care rămăsese sleit de puteri în lupta neîntreruptă pentru existență și și a căutat scăparea omorându-și familia și pe urmă a îndreptat asupra și arma ucigașă. E un caz trist acesta și de sigur va avea urmări pentru mulți neno ocii cari se sbat în lanțul morții, căci dacă acest factor nenorocit n'a putut scoate la căpătii cu cele 64 de coroane ce câștiga pe lună, se naște întrebarea ce soartă așteaptă pe ceilalți funcționari de seama lui cari încă nu sânt mai bine răsplătiți pentru munca lor, sau poate ca încheiere a unei vieți mizerabile vor urma același drum ca factorul Molnár József. Și statul cu toate aparatele administrative nu poate sau nu vreau să dea minimul posibil de existență funcționarilor săi.

În țara aceasta unde toți ovreiași becinici storc vraga îmbogățindu-se, unde din bugetul din sudoarea vulgului profan se cheltuiesc milioane pentru mijloace volnice de administrație și pentru cumpărarea de suflete, abia un minim dispărent din cele câteva milioane de locuitori, duce viața adevărată de om, pe când ceilalți își târăsc viața trudită în continuă disperare și luptă așa că traiul le ajunge dela o vreme o sarcină, mai ales la slujbele statului unde, »propteaua« trănțește pe cel mai agil concurent și unde răsplata muncii cinstite și a talentului e noțiune necunoscută.

E sfâșitor de dureros să fii copil sărac, să umbli gol și să rîvnești un codru de pâine ce-l vezi în mâna unui trecător, dar e și mai dureros și înzăcit de trist să fii tată unui cârd de copii flămânzi, să fii însuși flămând și însetat și să îți sângere înima văzându-i cum se sbat și să nu poți să i ajuți.

Antecedentele asasinatului.

Factorul Molnár Iosif era angajat la poșta centrală din Budapesta și era însurat de doisprezece ani. Traia la început în tovărășie cu doi cumnați ai săi, dar familia lui se înmulțea mereu și într'o bună zi au trebuit să se despărțească căci nu mai aveau loc în casă.

De acum urmează zilele de trudă și cea mai neagră mizerie căci leașa mizerabilă ce primea abea ajunge celor șapte nenorociți pentru pâine. Cel mai în vârstă dintre copii abea era de șapte ani, iar cel mai mic să fi avut două luni. Dela o vreme bietul om văzându-se neajutorat și copiii sporindu-se mereu a fost apucat de gânduri negre și adesea zicea nevetei:

— Mai bine ar fi s'o rupem odată cu sărăcia asta. Mă chinuesc și pe mine dar mai ales chinuesc copiii, că nu pot să câștig atât cât să aibă

de rostul gurii. N'ai leamă, tu vel rămânea în viață să avem cine să se gândească la noi.

Crima.

Nenorocitul om și-a împlinit făgăduința. După o noapte sbuciumată s'a trezit hotărât și cu gândul nestrămutat să-și omoare familia. Alături s'a sculat de dimineață și a spus nevastei că e bolnav, apoi a trimis-o la un coleg al său, să-l roage să anunțe că nu se poate prezenta la oficiu. Când a rămas singur a luat un briciu și a început masacrul, întâi cu cel mai mare și pe rând până la cel mai mic. Copilașii nici nu s'au pomenit măcar din somn. Pe urmă s'a culcat între cei doi mai măricel și și a tăiat beregata.

Când s'a întors nevasta a găsit casa plină de sânge și cadavrele reci ale copililor. La strigătele ei disperate s'au adunat vecinii cari au înștiințat sergentul de serviciu pe urmă au chemat societatea de salvare. Bărbatul încă trăia și a fost transportat la spitalul penitenciarului. Rănile lui sânt periculoase dar nu sânt mortale și așa i-s'a putut lua interogatorul.

Ingroparea victimelor.

Molnar a fost deocamdată pus în arest preventiv și e mare nădejde că se va restaura. Cadavrele copilașilor au fost transportate la morgă, de unde vor fi îngropate mâne după amiazi.

Interogatorul lui Molnar.

Comisarul de poliție a luat astăzi interogatorul părintelui asasin care susține întru toate fașiunea sa de ie i, că mizeria la îndemnat să săvârșească crimă. Direcțiunea poștelor făgăduise deja înainte cu un an ridicarea salariilor, dar până acum a așteptat degeaba și lipsa unui ajutor cât de mic care l-ar fi putut smulge din încurcătura în care se afla l-a orbit și în situația aceasta a săvârșit crima.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 19 Iulie n. 1910.

— **Aplicarea legii lui Apponyi.** Cu ziua de 1 Septembrie legea școlară a lui Apponyi se pune în aplicare. În vederea aplicării, contele Zichy, ministrul de culte și instrucție, publică o circulară. În sensul ei învățătorii cari n'au diploma impusă de legea 38 din anul 1868 nu vor mai putea funcționa. Aceia dintre ei cari au fost înscrși la fondul de pensii se vor dimitte cu pensia minimală sau dacă nu au fost înscrși, vor fi dimiși fără pensie. Cererile de retragere în pensie se pot înainta numai până la sfârșitul lui August.

— **Nol daruri de ale d-lui Stroescu.** Afilăm două cazuri nouă de dărnicia atât de largă și înțeleaptă a dlui Vasile Stroescu. D sa a dăruit 200 de cor. pentru ridicarea bisericii din Sig (com. Sălaj) și alte biserică unite din Uricani-Hobiceni (comit. Hunedori.)

— **Alegere de protopop.** Pentru postul vacant de protopop al Chișineului, sinodul parochial al acestei comune și-a dat votul pentru părintele Vichentie Pantoș, din Virșand.

Luni 25 Iulie n. va avea loc alegerea de protopop.

† **Dr. Emil F. N. grutișu,** medic, a răpauzat după un morb îndelungat și greu de 17 ani, la 18 Iulie n. în vîrstă de 46 ani. În mormântarea lui a avut loc azi, Marți, în cripta familiară din Blaj. Oșihniască în pace!

— **Un primar analfabet.** În Februarie o comună din vecinătatea Cernăuțului și-a ales primar. Cazul în sine e foarte caracteristic și face să ne ocupăm puțin de el. Anume, numărul cel mai mare de voturi l-a întrunit țaranul Simion Beruzan, dar când a venit comisarul municipal pentru a verifica alegerea, s'a aflat că nou alesul primar nu știe nici scrie nici cete și astfel alegerea a fost nimicită.

Primarul a apelat sentința cerind comisiei administrative să-l deslege de obligamentul de a cti și scrie. A fost însă respins și s'a fixat un nou termen de alegere, dar fiindcă acesta era destul de îndepărtat exprimarul și-a luat un dascăl și cu sîrguință de fer s'a pus pe învățatură. Zilele trecute a avut loc noua alegere și țaranul nostru a fost ales cu mare majoritate. La comisia administrativă l-s'a luat un examen de capacitate și aflându-se corespunzător a fost întărit spre mulțumirea sătenilor cari îi pregătesc o instalație strălucită.

— **Presa bulgară contra regelui Ferdinand.** De o vreme încoace atacurile ziarelor filoruse contra regelui Ferdinand sânt din ce în ce mai pronunțate și ca motiv al acestora se atribuie următorul fapt: Generalul Sioletov, care se bucură de multă simpatie în cercurile bulgare și care în războiul contra Turciei conduse trupa voluntarilor bulgari, câteva zile înainte de congresul slav, ținut la Sofia, ceruse lui Boris, moștenitorul de tron, o audiență. Prințul însă a fost pe loc trimis în călătorie — pentru a întâlătura audiența, iar generalului i-s'a răspuns că nu poate fi primit la palat, deoarece prințul lpsese.

— **Conjurația din Constantinopol.** Din Constantinopol se scrie că societatea reacționară *Japıst* — după descoperirile mai nuol — își are în toate părțile Imperiului comitete filiale. Cu ocazia perchiziției domiciliare la cei bănuți s'a aflat un apel nominal, din care reese că cincisprezece persoane conducătoare ale noului regim turc erau condamnate la moarte, între aceștia și președintele camerei. Se crede că și deputații albanezi Ismail Kemal și Mufid făceau parte din această societate. Consulul Mehemet Ali a fugit, iar drul Ibrahim Temea, despre care se bănuște că ar fi înlesnit fuga șefului albanzilor Naziv a fost predat tribunalului militar.

— **Mulțumire publică** Membrii familiei Grama din Reușor, roagă pe toți ceice au azistat la înmormântarea fericitului lor unchiu, căpitan pens. Oerasim Grama, pe cum și pe toți ceice au exprimat condoleanțe, să binevoiască a primi sincerile lor mulțumiri. *Jalnica familie.*

x **Când cumpărați ochelari,** a dresați-vă la magazine cari au în vedere nu numai interesul bănesc, ci vă spun sincer dacă e lipsă și de consultație medicală. Pentru ținerea strictă a acestui principiu și pentru serviciul conștiințios, recomandăm prăvălia de articole optice Seelenfreund Sándorné, din Kluj-Kolozvár piața Jókai 2. unde găsiți termometre, grade, binocle, ochiane, barometre de prima calitate. Reparaturile se fac cu pricepere și grabnic.

? : Dentist român în Arad. :
VIRGIL MUNTEAN
: Szabadság-tér No. 3. : ?

ECONOMIE.

Plata grânelor din Aradul-Nou

15 Iulie 1910.

De nou a ploiat, dar puțin și fără să strice secerisului început.
De prezent e vreme bună și e nădejde să jînă încă câteva zile.

Tirgul de bucate stagnează și afacerile deșez nici o animație.

S'a vândut azi

grân 200 mm.	8.50
orz mm.	5.30
ovăș mm.	6.30
secară mm.	6.50
păpușol 200 mm.	5.30

Prețurile sunt socotite în coroane și denari

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 5 Iulie 1910

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Crișa nouă

De Tim	20 K.
Din comitatul Albei	22
De Pesta	20
Bănățâncesc	20
De Bacica	23
Secară de calitate I.	14
Orzul de nutreț, calitate I.	12
Ovăș de calitate I.	14
Cucuruz	11

BIBLIOGRAFII.

La librăria „Tribunei” se află de vânzare 10—20 fil. porto:

- Olariu I. Dr. Scrierile părinților apostolești
- Olariu I. Dr. Evangheliile după Matei, Marcu și Luca
- Olariu I. Dr. Evangheliile după Ioan
- » » » Explicarea psalmilor din orologiu
- Olariu I. Dr. Intoducer în cărțile sante ale T. V. și N. ed. II
- Olariu I. Dr. Manual de Teologie dogmatică ortodoxă
- Olariu I. Dr. Epistola S. Apostol Pavel către Romani, Corinteni, Galateni și Efezeni
- Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Cuvântări bisericești
- Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Umbrina românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică supt împăratul Leopold I
- Andrei Ghidtu și Iosif Bălan. Monografia orașului Caransebeș

Redactor responsabil: Iuliu Olariu „Tribuna” institut tipografic, Nicșina

Credit pe ipotecă, pe cambii și pentru oficianți mijlocește

Herzog Sándor

ARAD,
str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

Atelier artistic pentru fotografii
E. DAJKOVITS,

ORADEA-MARE
palatul SAS.

Favor extraordinar începând cu 6 buc. fotografii matte format cabinet
6 buc. fotografii matte format vizit
Fotografii executate splendid pe pânză
Pentru fotografiile de nuntă, cadrul gratis

PUBLICAȚIUNE.

Urbariaștii comunei Răpsig (Repszeg Arad) dau în arândă pe 6 ani în-... cu 1 Ian. 1911, birtul și prăvă-... comunală, împreună cu toate supra-... la licitațiune publică ce se va... în 28 n. l. c. după amiazi la 3 ore.

Mibail Cosma, președintele urbariaștilor.

Un candidat de advoat

cu praxă 15 August sau 1 Septemvrie a. c. Dr. TOMA CORNEA avocat în Sighișoara - Segesvár.

Parcelare de moșie.

Jugh. cat. de pământ bun în hotarul comunei Beregsău (lângă soara) și situate lângă gara Beregsău în parcele de câte 4 jughere cu de 1100-1200 Cor. jugherul.

Compararea se poate face sub condiții favorabile de plată, căci finanțarea întregi o posedă »Timișiana« în de credit și economii în Timișoara (Segesvár), care dă celor interesați orice mai de aproape.

Prețurile de opțiune fiind fixat, doritorii să cumpăra să grăbească cu ofertele lor.

Krämer Károly strungar

Agăraș, Apaffy-utca Nr. 2. Primesc spre efectuare și reparare toate lu-... ce aparțin acestei branșe, și reco-... neguțătorilor dopuri pentru buți, în... mărime, pregătite din material excelent.

ANUNT.

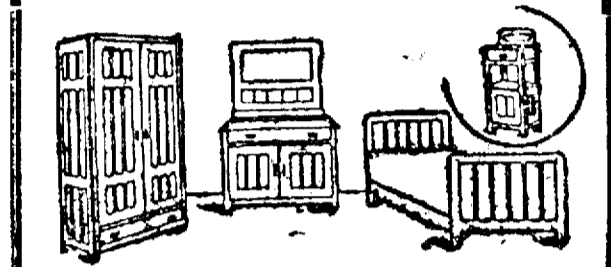
Carreche de români harnici să fie ca logofăt la moșie, iar... lui să știe a conduce cu pricepere... Informațiuni la N. Lupan, ... Calea Victoriei 24.

INSERTIUNI primesc cu prețuri moderate la administr. »Tribunei« Arad

De inchiriat

un atelier de țiglărie de ciment, bine asortat cu toate mașinăriile și requisitele trebuincioase. Se caută un român harnic și isteț care ar putea închiria acest atelier pe lângă condițiuni favorabile. A se adresa la Gavril Venter, notar emerit în Nagy-bárod (comit. Bihor).

PÁLSÁNDOR timpliar pentru edificii și mobilie

Nagyvár ad, Uri-utca 49 (casa Hármos). Pregătește ori-ce lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școli, biserici, locuințe, biurouri etc. din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. și Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant.

Un cand. de advocat cu praxă

caută aplicare pe 1 August în o cancelarie advocațională. Ofertele a se trimite la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

Asudarea mânilor! Asudarea picioarelor! Asudarea subțioarelor!

„SUDORAN”-ul a lui MOLNÁR.

Copiile epistol. lor de recunoștință sunt aut. ntl- cate de notarul public Stm. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dta, vă măriu isesc, e bun și mi a folosit. Primiți mulțămitele mele. Cu stimă Cont. S. P. On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt« Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie con- noscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« con- tra asudării picioarelor și subțioarelor are efect sur- prizător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. inretr., R. St. Die! Din »SUDORAN«, eac contra asudării picioarelor, mânelor și subsuori am procurat în-ă pentru 3 persoane, și întrebându l despre rezultat, l-au lăudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy. St. Die apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-ta'e, am cea mai mare recunoștință pentru »SU- DORANUL« d tale Pentru că și cu am suferit în mare măsură de asudoarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu productul d tale și te rog să-mi mai ră- mești 2 sticlute — și acestea pentru sljii. Am rămas cu stimă O. K. ospătar S. St. Die apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și sub- suori. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrișă, îl află de neprețuit Cu stimă F. E. coafăr, F. Așa zisul »SUDORANUL« contra asudării de pi- cioare, mâni subsuori, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din pa- trie ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« in- trece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Îți datorez n ulțămită, că m'am scăpat de boala nepăcută, Salut R. A. învățător A. Se poate comanda la pregătitorul: Molnár János, apothecar în Szombathely. Prețul unul flacon 1 cor. 30 fl. dacă se trimite suma înainte, porto-franco. Numai »SUDORAN« prov. cu marcă să se primească.

Prima fabrică de cumpene și greutăți din Brașov. PAUL WIDMANN Brașov-Brassó, Korház-u. 62. Recomandă tot-felul de: cumpene și cântare, balanse-zecimale, centimale și cumpene-pod, precum și greutăți cu prețurile cele mai moderate. - Serviciu conștițios. Se primesc reparări și autentificări din nou.

In atenția onoratului public! Am onoarae a aduce la cunoștința onoratului public, că eu 1 Aprilie 1910 am deschis un magazin de biciclete și mașini de cusut și un atelier de reparaturi, în Str. Forry 20 (casa Guttm). Aducând aceasta la cunoștința onor. public remarc că în urma cunoștințelor mele sunt în plăcuta situație ca orice lucrări din ramul acesta să le execut spre deplina mulțamire și pe lângă prețurile cele mai convenabile. Schimburi și reparaturi se efectueșc ieștin și conștițios. Recomandându-mă atenției și bunăvoinței pu- blicului, asigur că nizuința de frunte îmi va fi să-mi servesc clien- tela culant, făcându-mă ast-fel vrednic de încrederea ei. KAPPNER MOR, electrotehnice Arad, Str. Forry (Casa Guttmann). Se instalează sonerii și telefoane pe lângă garanție.

In magazinul de
mașini de cusut
biciclete

de la
Kalmár Mihály

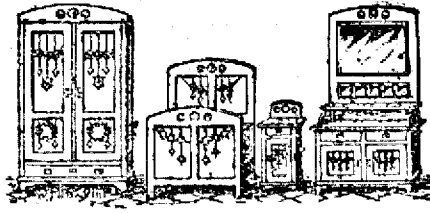
Cluj-Kolozsvár, Czertörd-u. 56.

se pot cumpăra orice mașini de
cusut pentru gospodărie și indu-
strie, deasemenea biciclete depl'n
echipate, plă-
tind lunar, în
rate avanta-
gioase.

Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în
Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u. 18.

Execută după planuri proprii sau străine
mobile
pentru dormitoare, prânzitoare și sa-
loane precum și aranjamente pentru
cancelarii și prăvălii cu prețuri moderate.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățător chi-
mic, broderie, și institut pentru
spălatul rufelor cu aburi, în
ALBA IULIA - Gyulafehérvár,
Széchenyi-u. (lingă biserica călugă)
Primește curățiri lucioase și fine, cu-
rățire de trusouri, albituri de desop, de
de masă și de pat, perdele și orice
lucruri din bransa aceasta cu prețuri
foarte moderate. Curățire și cloș-
torie chimică de tot-felul de haine
pentru bărbați și femei, pardesii leri
a le desface, apoi materii de mobile,
perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

— Telefon pentru oraș și comitat Nr. 318. —

Atelierul special de reparat
al renumitelor firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-u. 14. —

Primește tot-felul de reparări și transformarea mo-
toarelor cu benzină, gaz și ulei brut, absorbitoare
de gaz, locomobile cu benzină și ulei brut și Arla-
puri p. trierat. Baslimente cu benzină, pompe-motor.
Mașină de fabricat ghiață. Montări specialiste de
mori cu prețuri moderate, precum și reparări de
automobile, baslimente și biciclete-motor. Depozit
de articlii tehnici. Fișile magnetice. Unsori. Material
de condensajune. Arzătoare cu acetilen. Material
pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de
prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștiinșos
— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 318. —

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru
pietrelor și fabrică de pietri monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA

Atelierul central al fabricii: Kolozsvár, Dézsmá-u.

Magazin de pietri monumentale, fabricate
proprii din: marmură, labrador, granit,
stenit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Cămară Centrală:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

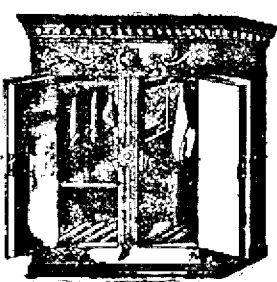
Filiale: Déva, Nagyvárad.

Dulapuri de ghiață

— sunt indispensabile pentru orice casă! —

Dacă vrei să cumperi un dulap de ghiață bun, trainic
trainic și ieftin, atunci comandă invenția proprie de du-
lapuri **Moskovitz** a căror părți constitutive se pot
a lui **Moskovitz** desface ușor și curăți, făcând în
ghiață o economie de 5% la sută. —
Prețuri foarte moderate. Prospecte de
prețuri ilustrate trimite gratis și franco:

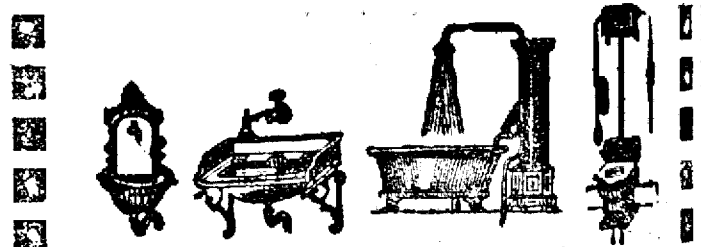

□ Moskovitz S. □

fabricant de dulapuri de ghiață în
Budapesta, VIII, Rökk Szilárd-u. 10.

BERNACSIK JOZSEF

Oradea mare - Nagyvárad, Kertu. 7.

Primește orice lucrări și reparaturi din acest ram, atât hărăgărie ca
și apaducte. Recomandă atenții publicului și arhitecților, noua sa
invenție brevetată și scutită contra înghețului, pentru spălarea latinelor;
invenția superioară celor asemătătoare, cari se află în circulație, pentru
mecanismul ușor și aplicabil ori-unde. Am fost aplicat 10 ani cu
primul monter la apaductul orașenesc din Oradea mare.

ROTH JÓZSEF

măstru de sculptură în piatră,
— Segesvár, Seilergasse —

Recomand on p. t. public depozitul meu bogat și
bine asortat de

Monumente de morminte,

din diferită marmură granit, syenit,
labrador și peatră tare de arină, etc.
cu prețurile cele mai moderate.

Mai departe mă recomand pentru executarea a tot
felul de lucruri de zidărie, ce cad în bransa mea.
Schite și preliamare de spese stau fr. la dispoziție.

Primul institut sudungar de auritură artistică a lui E. I. SPANG

sculptor și auritor
TEMESVÁR - Erzsébetváros
strada Templom Nr. 5.

Premiat cu diploma de onoare și cu medalia
de aur în București, și cu alte medalii de
gint la diferite expozițiuni.

Face cu prețuri moderate:

— iconostasuri, altare amvoane, jertfelnicuri.

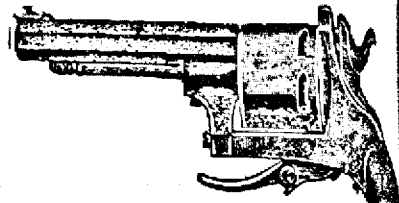
primește renovarea și aurirea iconostasurilor
vechi, altarelor, a jertfelnicilor și a am-
voanelor, precum și a tot felul de lucruri
— bransa aceasta.

Frații Burza

Nr. telefonului 601.

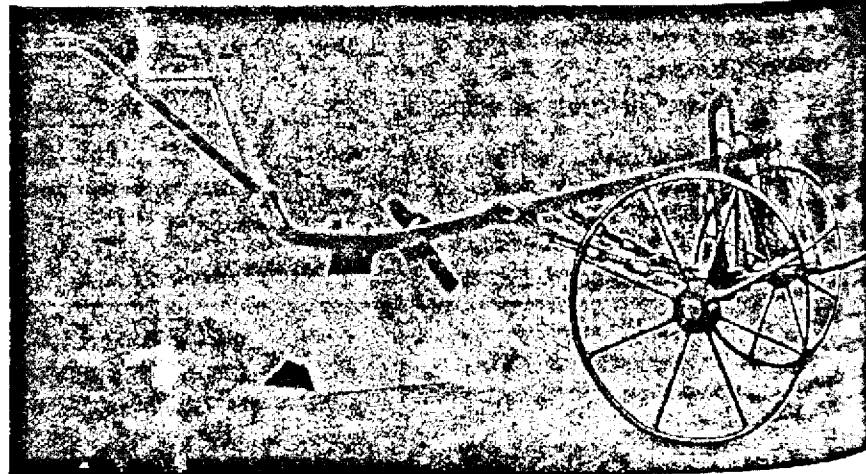
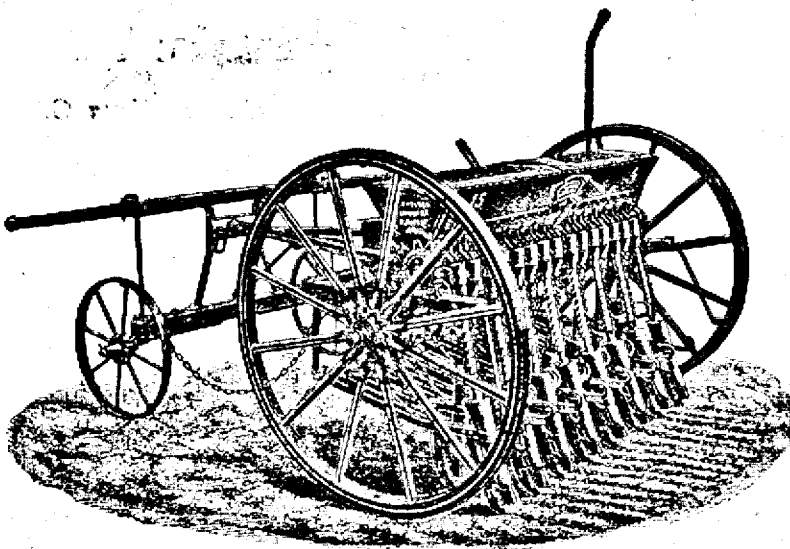
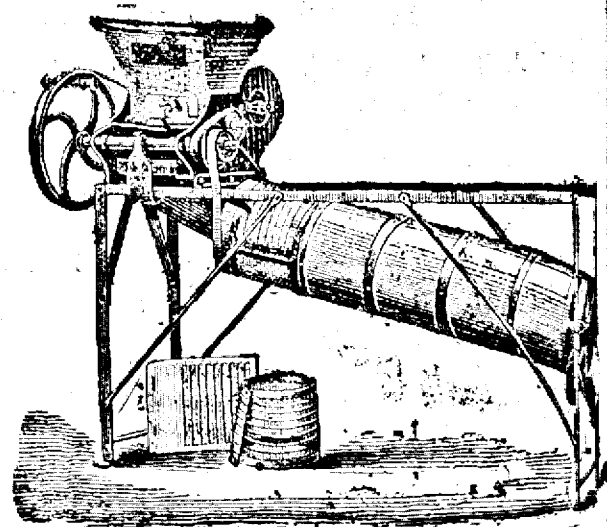
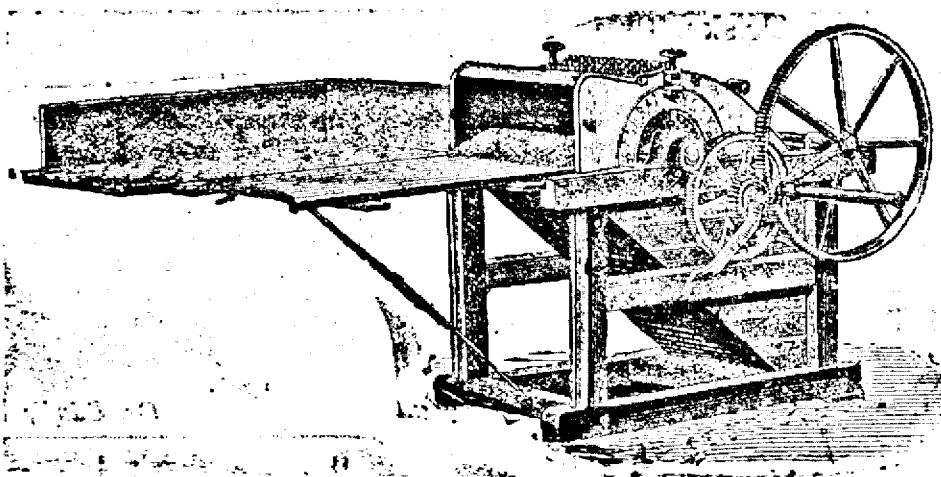
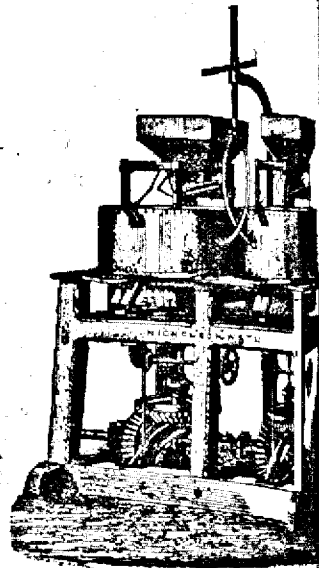
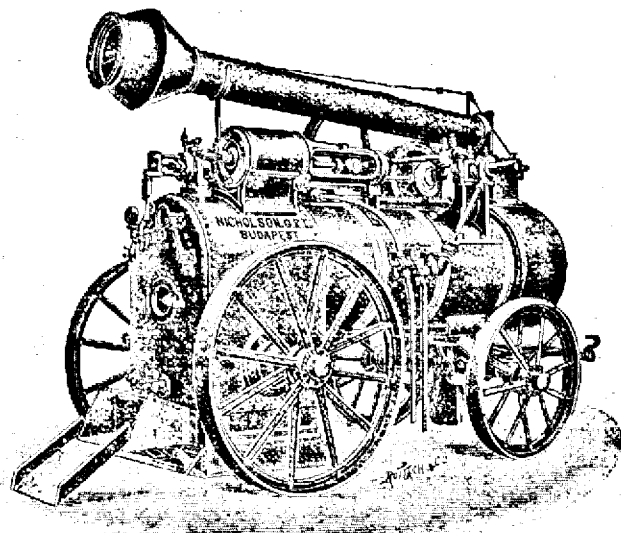
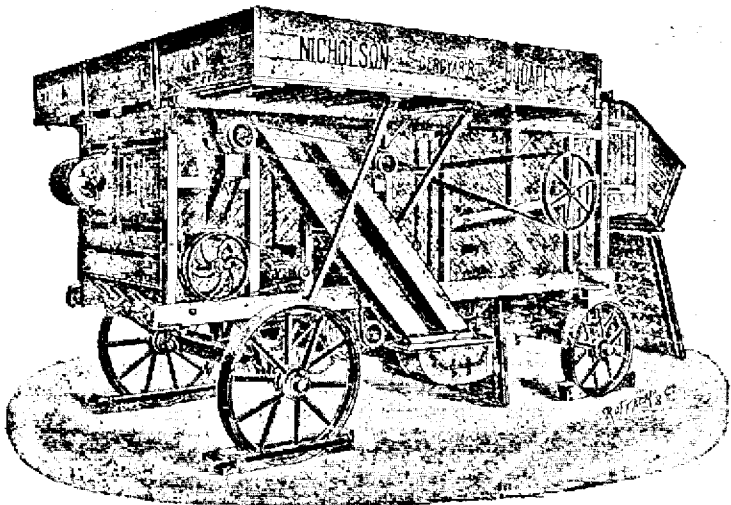
Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér 1.

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot-felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Agentura generală a fabricii de mașini Nicolson din Budapesta pentru garnituri de treerat și orice mașini agricole.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru mirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre.

== Mare asortiment de osii Steier și originale Winter. ==